

Ažurirano na dan: 15. 06. 2023.

NAJČEŠĆA PITANJA O POPISU STANOVNIŠTVA, DOMAĆINSTAVA I STANOVA

Pitanje #1 Šta je popis?

Popis je sveobuhvatno prikupljanje podataka o stanovništvu.

Za razliku od anketnih istraživanja koja se sprovode na uzorku, popis je po sadržaju i po svojoj organizaciji najveće i najkompleksnije statističko istraživanje koje se svojom opsežnošću nameće kao najvažniji izvor informacija o broju i karakteristikama stanovništva, domaćinstvima i porodicama, kao i broju, veličini i opremljenosti stanova.

Popisom se, u desetogodišnjoj periodici, obezbjeđuju potpuni i kvalitetni statistički podaci do nivoa naselja, koji obuhvataju informacije o broju lica, njihovoj starosnoj i polnoj strukturi, obrazovnoj i bračnoj strukturi, ekonomskoj aktivnosti, strukturi domaćinstava, stambenim uslovima, kao i druge informacije važne za ocjenu trenutnog stanja i buduće planiranje i donošenje različitih politika, kako na nacionalnom tako i lokalnom nivou.

Pitanje #2 Šta je cilj popisa?

Cilj Popisa je obezbjeđivanje podataka o ukupnom broju i teritorijalnom rasporedu osnovnih jedinica popisa (stanovnika, domaćinstava i stanova), njegovim osnovnim demografskim, obrazovnim, migracionim, ekonomskim i drugim obilježjima, na nivou države, jedinicama lokalne samouprave i naselja. Popisi stanovništva su osnova za procjene stanovništva u međupopisnom periodu i služe za projekcije broja stanovnika.

Pitanje #3 Za koje će se svrhe koristiti podaci prikupljeni u popisu?

Popisom se prikupljaju podaci o najznačajnijem resursu jedne zemlje, o stanovništvu. Demografske, obrazovne, ekonomske, etničko-kulturološke i druge karakteristike stanovništva su veoma značajne za izradu strategija, politika i planova koje se donose sa ciljem unaprjeđenja društva u cjelini. Pored toga, popisom se obezbjeđuju podaci o domaćinstvima i porodicama, kojima se registruju promjene u njihovoj veličini i strukturi, što omogućava korisnicima da se analizira koliko neka pojava u društvu utiče na porodični život. Broj, veličina i opremljenost stanova su takođe oblasti o kojima se prikupljaju podaci popisom. Nedostatak potpunih evidencija o stanovima zahtjeva da se oblast stanovanja i dalje prikuplja na tradicionalan način - popisom. U piramidi značaja podataka nacionalnog statističkog sistema, podaci o stanovništvu su osnova za proizvodnju zvanične statistike. Značaj popisa je prepoznat i po tome što popis predstavlja:

- jedini izvor podataka na nivou naselja,
- okvir za uzorkovanje za sva buduća uzoračka istraživanja.

Pitanje #4 Kako i kada će javnost znati da je popis u toku?

Uprava za statistiku će putem javne kampanje informisati stanovništvo o svim aktivnostima vezanim za popis. Uredba o utvrđivanju perioda sprovođenja popisa stanovništva, domaćinstava i stanova i referentnog momenta popisa, koju je usvojila Vlada Crne Gore, definiše da će se popis realizovati u periodu 1-15. novembar 2023. godine, dok će referentni momenat popisa biti 31. oktobar 2023. godine u 24.00 časa.

Pitanje #5 Šta je referentni momenat popisa?

Referentni momenat je datum i vrijeme na koji se odnose podaci o jedinicama popisa. Podatke treba upisivati u popisne upitnike prema stanju na dan 31. oktobar 2023. godine u 24. časa tj. u ponoć između 31. oktobra i 1. novembra 2023. godine. Taj vremenski trenutak u statistici se naziva referentni momenat popisa.

Imajući to u vidu treba popisati sva lica koja su bila u životu u referentnom momentu popisa, stoga se primjenjuju sljedeća pravila:

- ako je neko lice umrlo poslije referentnog momenta tj. u periodu od 1. novembra 2023. godine do dolaska popisivača u domaćinstvo kome je to lice pripadalo, treba ga popisati, pošto je bilo živo u referentnom momentu popisa tj. 31. oktobra u 24 časa;
- ako je neko lice umrlo prije/ili u samom referentnom momentu, ne treba ga popisati;
- ne treba popisati ni djecu rođenu poslije referentnog momenta tj. rođenu u periodu od 1. novembra 2023. godine do dolaska popisivača.

Pitanje #6 Koliko je potrebno vremena da se pripremi Popis i šta priprema podrazumijeva?

Popis je najveća i najvažnija statistička akcija i kao takva se sprovodi svakih 10 godina. Upravo kompleksnost pripreme i organizacije popisa je i dovela do toga da se popis sprovodi svakih 10 godina. Pripremne aktivnosti tekućeg popisa počinju odmah po završetku prethodnog popisa. Na nivou UN-a već su formirane radne grupe koje rade na izradi preporuka za popis 2030. godine. Ove preporuke na UN nivou su uobičajeno gotove pet godina prije same runde popisa. Dakle, zemlja ima pet godina da izvrši sve neophodne pripreme – od usvajanja legislative, do pripreme pitanja, obrazaca, odluke o načinu sprovođenja popisa i svih drugih priprema za popis. Završena je priprema upitnika i toku je finalizacija uputstava. Takođe, radi se na pripremi obuka za učesnike popisa, koja predstavlja veoma zahtjevnu fazu gdje je potrebna dobra organizacija i priprema kako bi se neposredni učesnici popisa tj. popisivači i drugi učesnici na vrijeme i adekvatno pripremili za terenski rad. Nadalje, Uprava za statistiku kako u popisu 2011. tako i za popis 2023. sopstvenim kapacitetima razvija program za unos i obradu podataka, što obezbjeđuje nezavisnost i u toj fazi. Nakon toga slijedi faza publikovanja podataka koja je najinteresantnija za korisnike.

Pitanje #7

Da li su preduzete neke radnje po pitanju priprema za popis i koje?

U okviru priprema za popis iz nadležnosti Uprave za statistiku, sljedeće aktivnosti su realizovane:

- Realizovan probni popis stanovništva u periodu od 01 - 15. aprila 2019. godine, sa ciljem testiranja pripremljenih instrumenata popisa na uzorku od 50 popisnih krugova. Probni popis je podržan kroz IPA 2015 višekorisnički projekat;
- Usvojen Zakon o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova ("Službeni list Crne Gore", br. 140/22 od 16.12.2022) kojim se uređuju pravila za prikupljanje sveobuhvatnih podataka o stanovništvu, domaćinstvima i stanovima;
- Formirana organizaciona struktura za pripremu i realizaciju popisa u Upravi za statistiku;
- Završena je priprema upitnika, dok je u finalnoj fazi priprema metodoloških i organizacionih uputstava za realizaciju popisa. Priprema instrumenata Popisa stanovništva bazirana je na: (i) EU Regulativi 763/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta EU o popisima stanovništva i stanova, (ii) Preporukama evropske konferencije statističara za rundu popisa 2020. godina i (iii) Konceptu kvaliteta evropske statistike (15 principa kvaliteta);
- Ažuriranje registra prostornih jedinica za 23 jedinice lokalne samouprave je završeno, dok je u finalnoj fazi ažuriranje registra prostornih jedinica za dvije opštine;
- Kontinuirana saradnja sa predstavnicima drugih institucija, koje učestvuju u pripremi, organizaciji i sprovođenju pojedinih poslova popisa, u skladu sa svojim nadležnostima, a shodno Zakonu o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova (član 17).

Pitanje #8

Šta jedan popis nužno mora da sadrži?

Da bi jedno istraživanje bilo i zvanična statistika mora da bude prije svega, pripremljeno po propisanoj metodologiji. Za popis imamo dva međunarodna dokumenta i to preporuke UNECE za popis i regulativu EU za popis.

Da bi podaci popisa bili međunarodno priznati i uporedivi neophodno je da sadržajno obuhvataju sve podatke predviđene regulativama i obavezujuća pitanja iz preporuka UN-a.

Pravni osnov za sprovođenje Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2023. godine u Crnoj Gori je Zakon o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova. Ovim zakonom uređuju se pravila za pripremu, organizaciju i sprovođenje popisa stanovništva, domaćinstava i stanova.

Zakon je u potpunosti usklađen sa navedenim međunarodnim dokumentima, osim u pogledu perioda sprovođenja popisa što je i potvrđeno mišljenjem EK na Predlog zakona.

Na osnovu zakona Uprava za statistiku priprema sva metodološka dokumenta i uputstva potrebna za sprovođenje popisa.

Pitanje #9

Kako izgleda prikupljanje podataka za popis stanovništva?

Predstojeći popis stanovništva, domaćinstava i stanova, sprovešće se na tradicionalan način tj. neposrednim prikupljanjem podataka od građana Crne Gore direktnim obilaskom, odnosno od „vrata do vrata“. U popisu 2023. godine angažovani popisivači će, u periodu od 1 – 15. novembra tekuće godine, metodom intervjua prikupljati podatke o licima, domaćinstvima, stanovima i

drugim nastanjenim prostorijama neposredno od odraslog člana domaćinstva. Podaci se prikupljaju prema stanju na dan 31. oktobar 2023. godine u 24 časa.

Popisivači su dužni da pri izvršenju zadataka pokažu ovlašćenje prilikom ulaska u domaćinstvo. Popisivač mora unijeti u popisne upitnike podatke onako kako mu je dalo lice obuhvaćeno popisom. Popisivači, instruktori, državni instruktori, kontrolori i druga lica koja vrše poslove u vezi sa popisom dužna su da blagovremeno i na propisan način vrše aktivnosti popisa, u skladu sa pravilima i instrukcijama Uprave za statistiku.

Uprava za statistiku planira mjere koje će obezbijediti tajnost i povjerljivost podataka u svim fazama popisa od prikupljanja do objave. U fazi terenskog rada, pored zakonski propisanih mjera, svaki popisivač će ugovorom biti obavezan da čuva prikupljene podatke kao službenu tajnu. Dodatna mjera je i potpisivanje izjave o poštovanju principa povjerljivosti kojom se učesnici popisa upoznaju sa odredbama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike i Zakona o popisu stanovništva domaćinstava i stanova.

Mjere i način očuvanja povjerljivosti podataka se naglašavaju tokom obuke učesnika popisa kako bi se obezbijedila fizička zaštita podataka od strane trećih lica.

Dodatno, članovima 34 i 35 Zakona o popisu su predviđene i kazne u iznosu od 100 do 500 eura kako za učesnike popisa, tako i za lica koja ne daju podatke ili ne daju tačne podatke, kao i za snimanje ili fotografisanje toka intervjua i objave istog putem interneta ili medija.

Pitanje #10 Zašto se popis realizuje PAPI metodom (intervju licem u lice, gdje popisivači koriste papirne upitnike)?

Poštujući principe dobre metodologije, princip ekonomičnosti troškova i princip tačnosti i pouzdanosti (član 6 stav 1 tačke 7, 10 i 12 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike) – Uprava za statistiku priprema sprovođenje popisa u okviru svojih i ponuđenih mogućnosti.

U skladu sa navedenim ovaj organ nema ni tehničkih, ljudskih, ali ni finansijskih mogućnosti za primjenu CAPI metoda prikupljanja podataka. Dodatno, analiza “Prednosti i nedostaci CAPI prikupljanja podataka (intervju licem u lice, gdje popisivači koriste računar/tablet) u popisu stanovništva” ukazala je da je intervju licem u lice, gdje popisivači koriste papirne upitnike (PAPI metod) jedini način koji odgovara uslovima u Crnoj Gori.

Pitanje #11 Ko će biti i kako će se birati učesnici popisa?

Učesnici popisa su: popisivači, instruktori, državni instruktori, kontrolori i druga lica koja vrše poslove u vezi sa popisom. Za izbor instruktora i popisivača shodno članu 16 Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova, nadležne su popisne komisije koje će se formirati na nivou jedinica lokalne samouprave.

Učesnici popisa za čije je imenovanje nadležna Uprava za statistiku definisani su shodno članu 13 istog zakona. U ovom momentu u Upravi za statistiku, aktivno je pet komisija, a koje rade na pripremi i realizaciji pojedinih popisnih aktivnosti: izrada normativnih akata, izrada metodoloških pravila i organizacionih pravila, aktivnosti na pripremi kartografije, javna kampanja, priprema programa za unos, obradu i diseminaciju podataka koji će se prikupiti popisom i druge specifične popisne aktivnosti.

Pitanje #12

Koliko će biti potrebno ljudi na terenu? Kakve obuke moraju da prođu? Kad se kreće sa obukama?

Očekuje se od 4 000 do 4 500 učesnika popisa (popisivača, instruktora, državnih instruktora, kontrolora i drugih lica koja vrše poslove u vezi sa popisom). U ovom momentu formirano je 5 komisija u Upravi za statistiku koje aktivno rade ne pripremama popisa.

Obuke učesnika popisa su obavezne i sprovode se u skladu sa planom obuka. Plan obuka je završen i istim je definisano da je najbolje da se obuke održe što bliže periodu prikupljanja podataka na terenu kako bi znanje stečeno na obukama bilo svježije.

Cilj obuke je da se svi učesnici osposobe za izvršenje zadataka u popisu, predviđenih uputstvima Uprave za statistiku. Zavisno od učesnika koji se osposobljavaju, obuke se održavaju na nekoliko nivoa i to za:

- državne instruktore;
- popisne komisije;
- instruktore;
- popisivače i
- kontrolore.

Pitanje #13

Da li se planira međunarodni monitoring popisa?

Međunarodni monitoring odnosno „*Misija procjene spremnosti Uprave za statistiku da pripremi i organizuje popis*“ bila je organizovana od strane EUROSTAT-a u popisu 2011. godine. Tadašnji popis dobio je visoke ocjene u pogledu spremnosti institucije da pripremi i sprovede popis.

Uprava za statistiku je poslala zahtjev EUROSTAT-u za međunarodni monitoring popisa u februaru 2023. godine. Shodno tome, EUROSTAT je povratno obavijestio Upravu za statistiku da ne planira organizaciju misije procjene popisa u Crnoj Gori. U ovoj rundi popisa misije EUROSTAT-a se nijesu organizovale ni u jednoj zemlji regiona.

EUROSTAT je pozvao Upravu za statistiku da ih redovno informiše o pripremama i sprovođenju predstojećeg popisa u Crnoj Gori.

Pitanje #14

Zašto zakonom nije definisan referenti momenat, period sprovođenja popisa, ili makar godina?

Više je razloga zbog kojih je donešena ovakva odluka, a izdvojićemo sljedeće:

- Nacrt zakona koji je poslat na javnu raspravu sadržao je 2021. godinu kao predloženu za sprovođenje popisa. Jedan od komentara se odnosio na brisanje godine iz nacrta zakona sa veoma detaljnim i opravdanim obrazloženjem. Isti je prihvaćen.
- Neizvjesnost vezana za usvajanje zakona, a samim tim i sprovođenje popisa.
- Neizvjesna epidemiološka situacija izazvana COVID 19 dodatno je doprinijela da se period sprovođenja popisa definiše značajno kraćom procedurom tj. Uredbom Vlade.
- Praksa popisa 2003. godine ukazuje da je Zakon bio 6 puta u Parlamentarnoj proceduri zbog promjene referentnog momenta i perioda sprovođenja popisa iz raznih razloga.

- Veoma česti izbori i njihovo odlaganje direktno utiče na period sprovođenja popisa imajući na umu preporuku nepoklapanja izbornih i popisnih kampanja.

Nakon svega, važno je istaći da će se pri definisanju datuma popisa voditi računa o preporukama Ekonomskog komiteta Ujedinjenih nacija za Evropu (UNITED NATIONS ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE) – UNECE, u za popis za 2020. godinu u članu 77, navodi da je veoma važno da se vrijeme organizovanja popisa ne preklapa sa važnijim političkim dešavanjima, kao što su kampanje za nacionalne i/ili lokalne izbore, jer se stanovništvo može dovesti u zabunu sa ta dva događaja, što može uticati na njihovu spremnost da učestvuju u popisu.

Za sprovođenje popisa je važno stabilno političko i društveno okruženje.

UNECE dalje u preporukama 75 i 76 navodi da je od velikog značaja u kom periodu godine se održava Popis, te daje preporuku da treba izbjegavati periode kada:

- se očekuju nepovoljni vremenski uslovi (u slučaju Crne Gore zimski period)
- većina stanovništva nije u svom uobičajnom mjestu boravka (u slučaju Crne Gore period ljetnje turističke sezone).

Pitanje #15

Da li je praksa, kod nas i u svijetu, da se usvaja zakon o popisu bez utvrđenog vremena i referentnog momenta njegovog održavanja?

U svijetu, pa i u Evropi praksa vezana za sprovođenje popisa je veoma različita. U većini zemalja ne donose se posebni zakoni za sprovođenje popisa, već njihovo sprovođenje je regulisano Programom rada tj. Godišnjim planom Statističkog instituta koji uključuje sve statističke aktivnosti za relevantnu godinu.

U pojediniim zemljama postoji jedan zakon o popisu koji važi već decenijama i kojim se utvrđuje samo obaveza sprovođenja popisa svakih 10 godina, a sve ostalo se definiše podzakonskim aktima.

Zemlje Balkana (osim Slovenije koja više nema zakon) donose posebne zakone pred svaki popis sa utvrđenim periodom i referentnim momentom. To je do sada radila i Crna Gora za popis 2003. i 2011. godine. Ali neizvjesnost u uslovima pandemije i društveno političkom situacijom u Crnoj Gori uslovlili su da Uprava za statistiku ne predloži period prikupljanje podataka kao ni referentni momenat popisa.

Dodatno, u evropskim zemljama akcenat i suština zakona je na podacima koji će se dobiti popisom, dok je u regionu praksa da se za svaki popis donosi novi zakon, i uglavnom se odnose na organizacioni dio popisa.

Za razliku od regiona, u nekim zemljama svijeta sprovode se registarski popisi pa javnost nije ni informisana da se to statističko istraživanje sprovodi.

Pitanje #16 Da li postoje pravila ili statistički standardi da se popis stanovništva ne može održati u periodu ili godini kada se održavaju izbori?

Preporukama UNECE-a za popis stanovništva i to konkretno preporuka 77 predviđa:

„Veoma je važno da se period sprovođenja popisa ne preklapa sa glavnim političkim događajima, kao što su kampanje za državne ili lokalne izbore, jer se stanovništvo može dovesti u zabunu u vezi navedena dva događaja, što može da ima za posledicu odbijanje popisivača u domaćinstvu. Nažalost, Nacionalni statistički instituti imaju malu ili nikakvu kontrolu nad ovim.

Takođe, veoma je važno da se popis stanovništva sprovodi u stabilnom političkom i socijalno sigurnom okruženju u zemlji. U vremenima političke ili vojne nestabilnosti, manje je vjerovatno da će javnost biti spremna na saradnju i sigurnost popisivača ne može biti zagarantovana. Nivo bezbjednosti treba da bude takav da popisivači odrade popisivanje bezbjedno u svim djelovima zemlje.“

Pitanje #17 Jesmo li dužni da odgovorimo na sva pitanja?

Lice koje daje odgovore dužno je shodno zakonu da da tačne odgovore na sva pitanja. Važno je istaći da se na pitanja o etničko-kulturološkim karakteristikama lice ne mora izjasniti, ali u tom slučaju popisivač mora da unese odgovor „Ne želi da se izjasni“.

U skladu sa Zakonom o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova član 26, stav 3 „Popisivač mora unijeti u popisne upitnike podatke onako kako mu je dalo lice obuhvaćeno popisom.“

Pitanje #18 Koja su lica obuhvaćena popisom? Da li je stanovništvo u obavezi da učestvuje u popisu?

Prema Zakonu o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova, popisom su obuhvaćeni:

- crnogorski državljani koji imaju prebivalište ili boravište u Crnoj Gori bez obzira da li su prisutni u mjestu stanovanja ili privremeno borave u drugom mjestu u Crnoj Gori ili u drugoj državi,
- stranci koji imaju odobren stalni ili privremeni boravak u Crnoj Gori i stranci koji imaju uobičajeno mjesto boravka, definisano članom 7 stav 1 tačka 4 Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova.

Svako fizičko lice koje ne da podatke koji se od njega traže popisom i ukoliko na svako pitanje ne da tačan i potpun odgovor za sobom povlači kaznene odredbe.

Pitanje #19 Da li ispitanici/ce mogu da odbiju popisivanje?

U skladu sa Zakonom o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova član 26, stav 1 „Lice koje se obuhvata popisom dužno je da u njemu učestvuje, odnosno da odgovori na sva pitanja i da na svako pitanje da tačan i potpun odgovor u skladu sa metodologijom popisa.“

Pitanje #20 **Koja će se pitanja prikupljati popisom?**

Sva pitanja koja će biti obuhvaćena popisom data su u Zakonu o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova (članovi 9, 10 i 11).

Na popisu građani mogu očekivati oko 50 pitanja iz ključnih oblasti: demografija, obrazovanje, ekonomska aktivnost, migraciona kretanja, invaliditet, stanovanje, struktura porodice i domaćinstva.

Pitanje #21 **Da li će biti promjena u pitanjima na popisu u odnosu na prethodni i ako hoće kojih?**

Pitanja koja će biti obuhvaćena popisom definisana su članovima 9, 10 i 11 Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova.

U odnosu na prethodni popis, evidentna je izmjena na nivou oblasti, uključivanjem pitanja iz domena poljoprivrede. Takođe, postoje i izmjene na nivou definisanja pitanja, usled primjene nacionalnog zakonodavstva ili dodatnih zahtjeva korisnika.

Pitanje #22 **Da li se popisom obuhvataju pitanja koja se odnose na invaliditet?**

U članu 9 st. 1 zakona između ostalog je propisano: “...funkcionalna sposobnost lica za obavljanje svakodnevne aktivnosti...”. Ovo je standardna formulacija Vašingtonske grupe koja se bavi pitanjima invaliditeta, a koja se odnosi na osobe sa invaliditetom. Pitanja vezana za ovu oblast detaljno su obuhvaćena metodološkim uputstvom, kao podzakonskim aktom. Prilikom formulisanja pitanja imali smo otvorenu saradnja sa Udruženjem mladih sa hendikepom Crne Gore koji su pokazali proaktivan pristup u ovoj oblasti.

Pitanje #23 **Da li će popisom biti obuhvaćene istopolne zajednice?**

Popisom će biti obuhvaćene istopolne zajednice, shodno postojećoj zakonskoj regulativi tj. Zakonu o životnom partnerstvu.

Pitanje #24 **Kako ispitanici/ce mogu odgovoriti na pitanja ako ne znaju jedan od jezika koji je u zvaničnoj upotrebi ili im je potrebna jezička podrška?**

Ovo pitanje je regulisano metodologijom popisa. Uobičajena je praksa da Uprava za statistiku pripremi knjigu sa upitnicima na stranim jezicima najčešće korišćenih u Crnoj Gori i da se od strane popisne komisije obezbijedi lica koje je obučeno, a poznaje jezik kojim lica govori.

Zakonom o popisu predviđeno je da se popišu sva lica koja imaju prebivalište ili boravište u Crnoj Gori bez obzira da li su prisutni u mjestu stanovanja ili privremeno borave u drugom mjestu u Crnoj Gori ili u drugoj državi.

Podatke o odsutnim članovima domaćinstva davaće prisutno punoljetno lice.

Shodno Zakonu o popisu, član 3, popisom će se obuhvatiti sljedeće jedinice:

1) lica:

- crnogorski državljani koji imaju prebivalište ili boravište u Crnoj Gori bez obzira da li su prisutni u mjestu stanovanja ili privremeno borave u drugom mjestu u Crnoj Gori ili u drugoj državi,
- stranci koji imaju odobren stalni ili privremeni boravak u Crnoj Gori i stranci koji imaju mjesto boravka iz člana 7 stav 1 tačka 4 ovoga zakona;

2) domaćinstva;

3) stanovi i druge nastanjene prostorije.

Za crnogorske državljane u inostranstvu, podatke daju punoljetni prisutni članovi domaćinstva.

Uprava za statistiku, u saradnji sa Ministarstvom vanjskih poslova, organizuje i sprovodi popisivanje predstavnika države Crne Gore na radu u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Crne Gore, međunarodnim organizacijama, članova domaćinstava koja sa navedenim licima borave u inostranstvu (član 19 Zakona o popisu).

Uprava za statistiku, u saradnji sa Ministarstvom odbrane, organizuje i sprovodi popisivanje pripadnika vojske i drugih lica upućenih u međunarodne snage, odnosno mirovne misije u inostranstvu (član 20 Zakona o popisu).

Mjere koje su predviđene kako bi se osigurala zaštita podataka od strane popisivača su:

1. Shodno Zakonu o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova, član 34 - Novčanom kaznom od 100 eura do 500 eura kazniće se za prekršaj popisivači, instruktori, kontrolori i druga lica koja vrše poslove u vezi s popisom, ako:

- blagovremeno i na propisan način ne vrši poslove u vezi sa popisom (član 24 stav 1);
- ne vodi računa o tačnosti upisa podataka koje su dali davaoci podataka, odnosno tačnosti unosa i obrade podataka (član 24 stav 2 alineja 2);
- ne čuva kao službenu tajnu sve podatke prikupljene od popisanih lica (član 24 stav 2 alineja 3);
- zloupotrijebi postupak popisivanja, na način što će u prisustvu lica obuhvaćenog popisom, snimati ili fotografisati tok intervjua ili popunjene popisne upitnike i obrasce ili ako snimak ili fotografiju javno objavi putem interneta ili medija (član 24 stav 2 alineja 4).

2. Sa popisivačem se potpisuje ugovor u kome je posebna pažnja posvećena povjerljivosti podataka. Dodatno, svi učesnici popisa će potpisati posebnu izjavu o poštovanju principa povjerljivosti u kojoj je jasno naznačena obaveza čuvanja podataka prikupljenih popisom, a u skladu sa Zakonom o

zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike, Zakonom o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova i Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

3. Posebna pažnja na obukama svih učesnika popisa će biti posvećena članovima navedenih zakona koji se odnose na povjerljivost i zaštitu podataka.

Pitanje #27 **Da li na osnovu kopije popisnice građani mogu ostvarivati neka prava?**

Shodno članu 29 Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova stav 3, podaci i upitnici za popis prikupljeni popisom ne mogu se koristiti u svrhu utvrđivanja obaveza građana, niti kao dokaz za ostvarivanje prava građana.

Pitanje #28 **Koje su regulative EU u vezi sa predstojećim popisom?**

Zahtjevi EU u vezi sa popisom definisani su Regulativom EU 763/2008 koja je okvirna Regulativa o popisu. Istom se regulišu osnovni elementi u vezi sa podacima koji se proizvode popisom kao što su definicije osnovnih pojmova, podatke koje je potrebno dostaviti EUROSTAT-u, moguće izvore podataka za popis, rokove u vezi sa dostavljanjem podataka, kao i principi za obezbjeđenje kvaliteta. Pored ove, postoje još tri implementacione regulative kojima se bliže određuje sadržaj pojedinih pitanja, način dostave podataka i sadržaj izvještaja o kvalitetu.

Pitanje #29 **Zašto je važno redovno održavanje popisa, odnosno na koji način bi negativno uticalo na državu i društvo, ako se ovo statističko istraživanje ne radi u predviđenom roku?**

Uprava za statistiku na temeljima Kodeksa prakse evropske statistike svim korisnicima nastoji obezbijediti kvantitativne i reprezentativne informacije o ekonomskom, demografskom, socijalnom i stanju životne sredine u Crnoj Gori, po međunarodno definisanoj metodologiji i najvišim profesionalnim standardima. Primjenjujući principe zvanične statistike, obavezujući je i princip koherentnosti i uporedivosti, prema kojem podaci zvanične statistika treba da budu međusobno usklađeni u pogledu sadržaja, terminologije i periodike, kao i sa međunarodno priznatim konceptima, nomenklaturama, klasifikacijama, definicijama i metodama, u cilju postizanja njihove uporedivosti.

Dakle, uporedivost podataka pored ostalog obezbjeđuje se i definisanom periodikom sprovođenja statističkog istraživanja.

U kontekstu dinamike sprovođenja popisa, globalne preporuke UN predviđaju sprovođenje popisa svake desete godine, oko 2020. godine tj. oko tzv. nulte godine. Poštujući navedenu preporuku omogućeno je utvrđivanje svjetskog broja stanovnika.

Dodatno, u Evropskoj uniji godina popisa je „prva godina“ pa regulativa EU predviđa sprovođenje popisa za zemlje Evropske unije u 2021. godini.

Značaj podataka koji su rezultat sprovedenih popisa je višestruk. Naime, rezultati popisa pored toga što prikazuju brojčanu sliku strukture stanovništva, domaćinstava i stanova, koriste se i kao okvir za uzorak, ali i kao baza podataka za mnoga istraživanja u međupopisnom periodu.

U tom smislu, najbolji kvalitet se postiže u godinama odmah nakon popisa. Stim u vezi, neke zemlje, poput Irske, rade popis svake pete godine kako bi obezbijedili kvalitetnu bazu na kojoj sprovode veliki broj istraživanja.

Dakle, s jedne strane, što se više odlaže sprovođenje popisa, povećava se rizik da se smanji uporedivost podataka sa zemljama koje su završile popis, a sa druge strane baza podataka na kojoj se oslanjaju uzoračka istraživanja zastarijeva.

Pitanje #30 Značaj popisa sa naučnog stanovišta?

Značaj popisa je veoma veliki. U nekoj piramidi statističkih istraživanja popis tj. statistika stanovništva predstavlja osnov/bazu/temelje statistike, a vrh piramide rezervisan je za nacionalne račune i BDP koji sublimira sve statistike. Bez dobrih temelja nema ni ostalih djelova piramide.

Značaj popisa je sa statističkog aspekta dvostruk:

- izvor podataka na najnižem nivou teritorijalnih jedinica - nivou naselja (čime se dobijaju podaci o specifičnim grupama stanovništva – demografske, geografske, migracione, etničko kulturološke, obrazovne, ekonomskoj aktivnosti i druge karakteristike stanovništva). Podaci o stanu odnose se na kvadraturu stana, broj soba, opremljenost instalacijama i drugim pitanjima. Podaci o domaćinstvu odnose se na broj članova i strukturu domaćinstva i porodice.
- okvir za uzorak za sva uzoračka istraživanja na bazi domaćinstva.

Poseban značaj popisni podaci imaju u gotovo svim politikama koje država donosi jer bazični podatak svake politike je stanovništvo, bez obzira na oblast rada: zdravstvo, obrazovanje, zapošljavanje, ekonomski razvoj, ljudska prava....

Pitanje #31 Kada će biti objavljeni rezultati Popisa

Shodno Zakonu o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova (član 30) preliminarne rezultate popisa, po naseljima, jedinicama lokalne samouprave i za teritoriju Crne Gore o broju stanovnika, domaćinstava i stanova i drugih nastanjenih prostorija Uprava za statistiku će objaviti u roku od 30 dana od dana završetka popisa.

Statistički podaci se smatraju preliminarnim (podložni su promjenama tokom statističke obrade podataka) sve dok su predmet redovnih revizija.

Konačne rezultate Uprava za statistiku će objaviti prema godišnjem planu zvanične statistike i Kalendaru objavljivanja statističkih podataka.